

Dyslexieprotocol

Sint Maartensschool

Vastgesteld op: 16 december 2019
Planningsdatum om te herzien: december 2021

Inhoud

Inleiding	3
Hoofdstuk 1: Wat is dyslexie?	4
1.1 Definitie.....	4
1.2 Theoretische achtergrond	4
1.3 Mogelijke kenmerken.....	5
1.4 Wanneer spreken we van lees- en spellingmoeilijkheden en wanneer van dyslexie? ..	7
1.4.1 Lees en spellingmoeilijkheden	7
1.4.2 Dyslexie	7
1.5 Criteria en regelingen voor onderzoek	7
Hoofdstuk 2: De werkwijze op de Sint Maartensschool.....	9
2.1 In gesprek met de ouders/ verzorger en de leerling	9
2.2 De werkwijze op de verschillende zorgniveaus	9
2.3 Groep 1	10
2.4 Groep 2	10
2.5 Groep 3	11
2.6 Groep 4	12
2.7 Groep 5 t/m 8.....	12
Hoofdstuk 3: De begeleiding van lees-spellingmoeilijkheden of dyslexie	14
3.1 Hulp bij het verhogen van de lees- en spellingprestaties.	14
3.2 Het begeleidingsplan	14
3.3 Mogelijke compenserende en dispenserende aanpassingen	14
3.4 Emotionele ondersteuning	14

Inleiding

Voor u ligt het dyslexieprotocol van de Sint Maartensschool.

In dit document staat beschreven hoe wij op de Sint Maartensschool omgaan met lees- en spellingmoeilijkheden en dyslexie. Wij willen graag op een structurele en transparante wijze werken aan het signaleren van en omgaan met dyslexie. Ons doel is het onderwijs op de Sint Maartensschool in alle groepen en op alle zorgniveaus zo goed mogelijk af te stemmen op de problemen die deze leerstoornis met zich meebrengt.

In dit document kunnen leerkrachten vinden hoe zij lees- en spellingsproblemen kunnen signaleren en wat de vervolgstappen zijn om tot een dyslexiediagnose te komen. Verder staat beschreven hoe de hulp binnen en buiten de klas vormgegeven wordt.

Ouders lezen in dit document wat de school te bieden heeft op het gebied van lees- en spellingmoeilijkheden en dyslexie. Verder lezen ze wat er van henzelf verwacht wordt.

Daarnaast is dit document een verantwoording van het beleid naar externe instanties toe.

Hoofdstuk 1: Wat is dyslexie?

1.1 Definitie

Op de Sint Maartensschool gaan wij uit van de definitie door de Stichting Dyslexie Nederland (2016) gegeven:

Dyslexie betekent letterlijk beperkt (dys) lezen (lexis). Dyslexie is een specifieke leerstoornis die zich kenmerkt door een hardnekkig probleem in het aanleren van accuraat en vlot lezen en/of spellen op woordniveau.

Stichting Dyslexie Nederland noemt twee criteria. Daaraan moet voldaan zijn om te kunnen spreken van dyslexie:

- Het vaardigheidsniveau van lezen en/of spellen op woordniveau ligt significant onder hetgeen van het individu, gegeven diens leeftijd en omstandigheden, gevraagd wordt (criterium van de achterstand)
- Het probleem in het aanleren en toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau blijft bestaan, ook wanneer voorzien wordt in adequate remediërende instructie en oefening (criterium van de didactische resistentie).

1.2 Theoretische achtergrond

Uit 'Protocol Leesproblemen en Dyslexie, groep 5-8', Scheltinga, Gijssels, van Druenen en Verhoeven (2011).

Bij leerlingen met dyslexie is sprake van een ernstige lees-/spellingachterstand, die blijkt uit een onvolledige en/of moeizame automatisering van het lees-spellingproces, ondanks goed onderwijs.

Dyslexie is een specifieke lees- en spellingstoornis met een neurologische basis, die wordt veroorzaakt door cognitieve verwerkingsstoornissen op het gebied van fonologische (de auditieve) en orthografische (de schriftelijke) taalverwerking. Deze specifieke taalverwerkingsproblemen leiden tot een ernstig probleem met het lezen en spellen van woorden ondanks regelmatig onderwijs. Dit specifieke lees- en spellingprobleem beperkt in ernstige mate een normale educatieve ontwikkeling, die op grond van de overige cognitieve vaardigheden verwacht zou zijn.

Bij dyslexie is het lees-/spellingprobleem hardnekkig. De hardnekkigheid moet over een langere periode met herhaalde testafnames aangetoond worden. Hardnekkigheid blijkt als extra, planmatige en intensieve didactische maatregelen en remediëringinspanningen nauwelijks leiden tot een verbetering. Dit noemen we didactische resistentie.

Dyslexie wordt vastgesteld door psychologen en orthopedagogen met een erkende bekwaamheidsregistratie in de psychodiagnostiek. Leerkrachten en specialisten op school spelen echter een belangrijke rol in de onderkenning. Zij kunnen aanhoudende achterstanden op lees- en spellinggebied waarnemen door regelmatig genormeerde toetsen af te nemen en te analyseren, dagelijks te observeren en de begeleiding die de leerling tussen de toetsmomenten krijgt, vorm te

geven en te evalueren. De leerkracht legt de toetsgegevens, de inhoud van de extra begeleiding en het resultaat daarvan zorgvuldig vast.

1.3 Mogelijke kenmerken

Bij de kleuters kan er nog niet gesproken worden van dyslexie, maar de volgende punten kunnen signalen zijn:

- Het niet kunnen automatiseren van willekeurige reeksen.
- Het voorkomen van lees- en spellingproblemen in de familie.
- Een vertraagde taal- en spraakontwikkeling, bv. problemen in de articulatie.
- Ordeningsproblemen (bijvoorbeeld objecten in een juiste ordening plaatsen)
- Problemen met
 - de woordvinding
 - de auditieve analyse
 - auditieve synthese
 - foneemmanipulatie: het verklanken van een woord als bepaalde klanken worden weggelaten of toegevoegd. Bijvoorbeeld: als van het woord 'zon' de 'z' weggehaald wordt, welk woord houden we dan over?
 - foneemidentificatie: een bepaalde klank herkennen in een woord. Een voorbeeld is: op welk plaatje is een woord dat begint met de 'z' van 'zon' te zien?
- Weinig belangstelling voor activiteiten van de ontluikende geletterdheid.
- Moeite met aanleren van ruimtelijke begrippen als rechts en links, moeite met automatiseren van het werken van links naar rechts, omkeren van letters en cijfers.
- Moeite met het onthouden van namen van klasgenoten, liedjes, versjes en kleuren.
- Moeite met tijdsbegrippen.

Als leerlingen eenmaal kunnen lezen, vallen de leesproblemen van kinderen met dyslexie het meest op bij hardop lezen, waarbij het leestempo óf traag is en de lezer overwegend spellend leest, óf waarbij het leestempo hoog te noemen is en de lezer veel raadfouten maakt. Doordat leerlingen met leesproblemen veel moeite hebben met het vlot decoderen van woorden, verloopt het lezen van teksten dikwijls niet vloeiend. Deze problemen kunnen op hun beurt ook weer problemen veroorzaken op andere leergebieden, zoals de zaakvakken en het leesbegrip.

Met spelling valt op dat de leerling niet of nauwelijks inzicht heeft in het spellingsysteem (o.a. spellingafspraken). De spellingproblemen van leerlingen met dyslexie komen het meest duidelijk tot uitdrukking in spontane schrijfproducten. Ze maken langdurig veel basale spellingfouten als gevolg van een automatiseringstekort, ze kennen en onthouden weinig tot geen spellingregels en ze corrigeren zichzelf niet. Ook schrijven dyslectische leerlingen vaak onleesbaar en maken ze veel doorhalingen. Bij leerlingen die wel leesbaar schrijven, valt het trage schrijftempo op. Deze leerling denkt mogelijk erg lang na over de schrijfwijze van een woord.

Een laag leestempo (met of zonder veel leesfouten) leidt soms tot problemen met begrijpend lezen. Hiermee hangt samen dat leerlingen minder lezen, doordat het lezen zoveel moeite kost, waardoor de ontwikkeling van de (lees)woordenschat kan achterblijven. Evenzo geldt dat moeite met spelling het schrijven van teksten waarin

een idee of verhaallijn uiteen wordt gezet, belemmert. Onderstaand kader geeft mogelijke gevolgen weer voor verschillende vakken.
Het is van belang dat men zich realiseert dat elk kind anders is en dat dyslexie zich bij elk kind anders kan manifesteren. Het is dus niet zo dat alle onderstaande problemen bij alle kinderen zichtbaar zijn.

Mogelijke vakspecifieke moeilijkheden voor leerlingen met dyslexie	
Vakgebied	Moeilijkheid
Algemeen: leren	• Beperkt arsenaal van leerstrategieën. • Trage verwerking van (talige) informatie als gevolg van een algemeen automatiseringsprobleem. De prestaties nemen zichtbaar af bij dubbeltaken en werken onder tijdsdruk. Dit valt het meest op in toetssituaties. • Niet begrijpen van complexe vragen, terwijl ze het antwoord wel weten. Dit komt doordat dyslectici moeite hebben met het plannen en vasthouden van de volgorde van denkstappen. • Moeite met het onthouden van meervoudige instructies, terwijl ze de afzonderlijke taken wel kunnen uitvoeren. Dit heeft te maken met dat dyslectici vaak een beperkt kortetermijngeheugen hebben. • Moeite met het overschrijven van het bord en het (snel) opschrijven van informatie die wordt gedicteerd door de leerkracht. • Woordvindingsproblemen
Rekenen	• Moeite met (snel) rekenen en onthouden van symbolen. • Omdraaien van getallen boven de tien. • Problemen met volgordes. • Leesfouten bij vraagstukken die woorden bevatten. • Moeite met het automatiseren van het splitsen en de tafels.
Wereldoriëntatie/zaakvakken	• Moeite met het onthouden of ophalen van namen uit het geheugen. Dit is bijvoorbeeld een probleem bij topografie. • Moeite met het snel en accuraat lezen van (lange) teksten. • Problemen met het maken van verslagen.
Vreemde talen/ Engels	• Problemen met het leren van nieuwe woorden. • Moeite met het spellen van Engelse woorden. • Moeite met het lezen van Engelse woorden.

1.4 Wanneer spreken we van lees- en spellingmoeilijkheden en wanneer van dyslexie?

1.4.1 Lees en spellingmoeilijkheden

We spreken over een leerling met lees- en spellingmoeilijkheden (LSM) wanneer een leerling hardnekkige problemen ondervindt bij het lezen en spellen. In de eerste schooljaren is het niet mogelijk om de diagnose dyslexie vast te stellen. Daarom spreken wij bij kleuters en in groep 3 altijd van lees- en spellingmoeilijkheden. Ook leerlingen met een *vermoeden* van dyslexie (dus zonder dyslexieverklaring) vallen onder de benaming 'leerlingen met LSM'.

Of een leerling onder de noemer 'Leerling met LSM' valt, wordt in overleg door de interne begeleiding en de leerkracht bepaald. Hierbij wordt er gekeken naar de inzet, de methode- én CITO-resultaten van de afgelopen perioden. Wanneer een leerling systematisch lager scoort dan dat van deze leerling (op basis van de betreffende jaargroep en inzet) verwacht mag worden, spreken wij van LSM.

1.4.2 Dyslexie

Vanuit de school zal er pas over dyslexie worden gesproken als er een volwaardig diagnostiek heeft plaatsgevonden door een psycholoog/orthopedagoog en de onderzoeker het diagnostische oordeel dyslexie heeft gegeven. Hierbij moet de school in het bezit zijn van een (kopie van een) dyslexieverklaring voor deze leerling. Indien de school niet in het bezit is van deze verklaring, blijven wij spreken van LSM.

1.5 Criteria en regelingen voor onderzoek

Dyslexievergoeding (ernstige enkelvoudige dyslexie):

Vanaf januari 2015 worden de kosten voor onderzoek en behandeling van ernstige, enkelvoudige dyslexie vergoed door de gemeente. Enkelvoudig houdt in dat de leerling er geen tweede probleem bij mag hebben, zoals ADHD, autisme of een laag IQ. Ernstig wil zeggen dat de school al extra intensieve hulp geboden heeft, maar er nauwelijks verbetering in de lees- en spellingproblemen bij de leerling zichtbaar zijn.

Om voor vergoeding in aanmerking te komen moet er aan onderstaande voorwaarden worden voldaan:

1. De leeftijd van de leerling ligt bij aanmelding voor onderzoek en behandeling tussen de 7 en 12 jaar. De dyslexiezorg mag niet gestart worden nadat de leerling 13 jaar is geworden.
2. Er moet een leerlingdossier (leesdossier) zijn waaruit blijkt dat er in het onderwijs een traject van intensieve extra hulp (op zorgniveau 3 volgens het NKD) is geweest bij het leren lezen (en spellen).

3. De school heeft het vermoeden dat er sprake is van ernstige, enkelvoudige dyslexie, gebaseerd op de geringe vooruitgang bij het traject van intensieve extra hulp zoals vermeld onder punt 2.

Bij onderzoek naar ernstige enkelvoudige dyslexie is het belangrijk om de leerling aan te melden bij een zorgverlener die zowel het onderzoek als de behandeling van ernstige, enkelvoudige dyslexie kan en mag bieden. Verschillende gemeenten vergoeden alleen de gecombineerde zorg van onderzoek én behandeling. Bij aanmelding wordt het leesdossier beoordeeld volgens de richtlijnen van het Nederlands Kwaliteitsinstituut Dyslexie (NKD). Hierbij wordt onder andere gekeken naar de volgende punten:

- Er is sprake van 3 achtereenvolgende E-scores (of V-) op het gebied van technisch lezen (woordlezen) OF
- Er is sprake van 3 achtereenvolgende E-scores (of V-) op het gebied van spelling in combinatie met 3 achtereenvolgende D-scores (of V) op het gebied van technisch lezen.

Ouders kiezen een zorgverlener en melden aan. De school verstrekt het leerlingdossier van de leerling aan de ouders.

Vanuit de school kunnen wij, in sommige gevallen, een onderzoek bieden dat wordt bekostigd door de school. Dit zullen we doen als er geen sprake is van voldoen aan de criteria voor vergoede zorg, maar de school wel handelingsverlegen is. Als de school niet handelingsverlegen is, maar ouders hun kind willen laten onderzoeken, dan komen deze kosten voor rekening van de ouders. Voor een aantal leerlingen kan erkenning van hun leerprobleem een belangrijke bijdrage leveren aan het omgaan met hun lees- en spellingproblemen.

Hoofdstuk 2: De werkwijze op de Sint Maartensschool

2.1 In gesprek met de ouders/ verzorger en de leerling

Tijdens de schoolloopbaan van de leerling worden de ouders op de hoogte gehouden van de ontwikkeling, toetsing en begeleiding van de leerling. In gesprekken met ouders zullen wij uitgaan van de definitie en criteria die zijn beschreven in dit protocol. In overleg met de ouders/verzorgers, leerkracht, intern begeleider en de leerling wordt besloten welke aanpassingen en bijbehorende acties er ondernomen zullen worden. Samenwerking met ouders en eigenaarschap van de leerling zijn belangrijke uitgangspunten voor de school.

2.2 De werkwijze op de verschillende zorgniveaus

Om lees- en spellingproblemen zoveel mogelijk te voorkomen wordt er op de Sint Maartensschool gewerkt aan de hand van onderwijsplannen op schoolniveau. Op groepsniveau beschrijven we het afwijken van de onderwijsplannen in een groepsdocument. Voor individuele leerlingen maken we OPP's of handelingsplannen indien nodig. Ons onderwijscontinuüm bestaat uit vier zorgniveaus: 0 t/m 4. Het NKD onderscheidt andere zorgniveaus. We zetten ze hier voor de duidelijkheid naast elkaar.

NKD zorgniveau 1/ Sint Maartensschool zorgniveau 0: Goed lees- en spellingonderwijs in klassenverband

Dit betreft alle leerlingen. Het onderwijs binnen de groep wordt verzorgd door de groepsleerkracht en daarin is aandacht voor verschillende onderwijsbehoeften. De aanpak in de groep wordt beschreven in het groepsplan.

Dit onderwijs geven wij vorm door gebruikmaking van kwalitatief goede instructie en klassenmanagement, juist gebruik van effectieve methodes voor lezen en spelling en het gebruik van een leerlingvolgsysteem. Wij geven hier goed lees- en spellingonderwijs met aandacht voor verschillen in onderwijsbehoeften.

NKD zorgniveau 2/ Sint Maartensschool zorgniveau 0: Extra zorg in de groepssituatie door de groepsleerkracht

Wanneer de zorg die geboden wordt in NKD zorgniveau 1 niet voldoende is voor een leerling, wordt deze leerling in NKD zorgniveau 2 geplaatst. De leerkracht biedt extra ondersteuning aan die leerlingen die dat nodig blijken te hebben. De extra ondersteuning wordt omschreven in het groepsplan. De leerkracht informeert ouders over de specifieke aanpak van hun kind.

Op dit niveau stellen wij potentiële uitvallers vast en realiseren wij een aanpak binnen de klas. Hierbij wordt het lees- en/of spellingonderwijs voor deze leerlingen geïntensiveerd door uitbreiding van instructie- en oefentijd.

NKD zorgniveau 3/ Sint Maartensschool zorgniveau 1: Specifieke interventies

Wanneer blijkt dat de zorg van zorgniveau NKD 2 niet voldoende is voor de leerling,

dan wordt de leerling naar NKD zorgniveau 3 verplaatst. De leerkracht bespreekt de leerling met de intern begeleider en er wordt een individueel handelingsplan opgesteld.

Op dit niveau zorgen wij voor verdere intensivering van het lees- en/of spellingonderwijs. Dit doen wij o.a. (indien mogelijk) door het inzetten van de dyslexiebegeleider, remedial teacher of onderwijsassistenten. Wij organiseren in de groep of daarbuiten extra instructie op individuele basis of in kleine groepjes.

Indien ook op dit zorgniveau te weinig vooruitgang wordt behaald, is de hardnekkigheid bewezen en kan een vermoeden van dyslexie worden vastgesteld.

NKD zorgniveau 4/ Sint Maartensschool zorgniveau 2: Diagnostiek en behandeling

Dit zorgniveau kunnen wij niet zelf vormgeven. Hieronder valt de diagnostiek door een extern onderzoeksbureau en de behandeling door een specialist. Wij zullen deze leerlingen, in overleg met hun ouders, doorverwijzen naar deze instanties.

NKD zorgniveau 5/ Sint Maartensschool zorgniveau 3: Een individueel arrangement of verwijzing

Dit zorgniveau is bij dyslexie over het algemeen niet aan de orde, tenzij er sprake is van ernstige bijkomende andere problematiek.

In de volgende overzichten worden het aanbod, de toetsing en de vervolgstappen voor de verschillende zorgniveaus in de specifieke groepen verder uitgewerkt. We hanteren hierbij de zorgniveaus van de NKD.

2.3 Groep 1

Groep 1		
Zorgniveau NKD	Signalering en toetsen	Acties
1 en 2	Intrede vragenlijst voor ouders en gerichte observatie naar aanleiding hiervan. De kinderen worden geobserveerd en geregistreerd middels Bosos. In Bosos vullen we de checklist Risicofactoren Protocol leesproblemen en dyslexie in.	In de kleine kring wordt extra aandacht besteed aan de taal/leesvoorwaarden voor leerlingen met onderwijsbehoeften op dat gebied. Zodra we problemen signaleren, spreken we hierover met de ouders.
3		Inzet van de onderwijsassistent of remedial teacher. Het doorverwijzen naar externe hulpverleners, zoals een logopedist.

2.4 Groep 2

Groep 2		
Zorgniveau NKD	Signalering en toetsen	Acties

1 en 2	De punten genoemd bij groep 1 worden voorgezet. In groep 2 nemen we bij risicoleerlingen de Cito Taal voor Kleuters af. Aanvullend kan ook de toets Beginnende geletterdheid afgenomen worden. De logopediste neemt een screening af bij alle leerlingen.	In de kleine kring wordt extra aandacht besteed aan de taal/leesvoorwaarden voor leerlingen die dat nodig hebben. Zodra we problemen signaleren, spreken we hierover met de ouders.
3		Inzet van de onderwijsassistent of remedial teacher. Kinderen bij wie taalrisicofactoren zijn vastgesteld en/of tekorten in de mondelinge taalontwikkeling bieden we een consequente en systematische taalstimulering. Deze leerlingen werken ook 4x per week met een tutor aan het computerprogramma Bouw! Indien dit te weinig vooruitgang oplevert, bepalen we of de overgang naar groep 3 verantwoord is. Bij overgang naar groep 3 volgt een uitgebreide overdracht. Bij een verlengd kleuterjaar stellen we indien nodig, een individueel handelingsplan op. Indien nodig verwijzen we door naar externe hulpverleners, zoals een logopedist, remedial teacher en onderzoeksbureaus.

2.5 Groep 3

Groep 3		
Zorgniveau NKD	Signalering en toetsen	Acties
1 en 2	Op basis van de overdracht van de leerkracht van groep 2 is duidelijk welke leerlingen vanaf de start van het leesproces extra instructie en oefentijd nodig hebben. Middels de signaleringen van Veilig Leren Lezen (Veilig en vlot na elke kern, herfst-, winter- en lentesignaleringen) worden overige risicoleerlingen gesignaleerd. Daarnaast wordt in januari en juni gesignaleerd via het afnemen van de DMT, AVI en Cito Spellingtoetsen.	Leerlingen die meer instructie en oefentijd nodig hebben, krijgen verlengde instructie. 4x per week wordt extra leestijd gecreëerd in het leeskwartier. Ouders kunnen worden ingeschakeld voor extra oefening thuis.
3		Extra hulp en ondersteuning van de leerling binnen en/of buiten de klas. De onderwijsassistent en/of remedial teacher geeft extra ondersteuning. De leerkracht en/of de intern begeleider bespreekt met de ouders de situatie en geeft aan wat ouders zelf kunnen doen. Ouders worden ingeschakeld voor gerichte oefening thuis. Deze leerlingen werken twee keer per week met een tutor aan het computerprogramma Bouw! Van ouders verwachten we dat zij ook twee keer per week met hun kind oefenen.

2.6 Groep 4

Groep 4		
Zorgniveau NKD	Signalering en toetsen	Acties
1 en 2	Verdere signalering en het blijven volgen van de resultaten van de leerlingen door middel van methode gebonden toetsen en de resultaten uit de DMT, AVI en Spellingtoetsen van CITO.	Leerlingen die meer instructie en oefentijd nodig hebben, krijgen verlengde instructie. Daarnaast bieden we 4 maal per week 15 minuten extra instructie en oefening, naast de reguliere lestijd. De leerkracht en/of de intern begeleider bespreekt met de ouders de situatie en geeft aan wat ouders zelf kunnen doen. Ouders kunnen worden ingeschakeld voor gerichte oefening.
3	Bij (herhaalde) uitval nemen we de Klepel, Brus en het PI-dictee af en doen we verder onderzoek naar het beheersen van de verschillende deelvaardigheden om verder te diagnosticeren.	Leerlingen die in groep 3 al tweemaal een V (zwakste 20%) gescoord hebben op de DMT en het lezen op tekstniveau E3 niet beheersen, krijgen in de eerste helft van het schooljaar 3 x per week 20 minuten extra hulp in een klein groepje (soms buiten de klas). De leerkracht, onderwijsassistente en/of remedial teacher geeft deze extra ondersteuning. Deze leerlingen werken twee keer per week met een tutor aan het computerprogramma Bouw! Van ouders verwachten we dat zij ook twee keer per week met hun kind oefenen.
4		Indien de geboden hulp in en buiten de groep in februari groep 4 te weinig vooruitgang oplevert, kunnen de leerlingen die voldoen aan de volgende criteria aangemeld worden voor vergoede diagnostiek en behandeling: Op school moeten de leesprestaties van het kind E-scores zijn (bij de zwakste 10%). Ook mogen de leesprestaties D-scores zijn (bij de laagste 16%), maar dan moeten de spellingprestaties E-scores zijn (bij de zwakste 10%). De school heeft nu circa 6 maanden (3 keer à 20 minuten per week) extra begeleiding geboden met een betrouwbare methode. De leerkracht gaat hier samen met de intern begeleider met de ouders over in gesprek.

2.7 Groep 5 t/m 8

Groep 5 t/m 8		
Zorgniveau NKD	Signalering en toetsen	Acties

1 en 2	Verdere signalering en het blijven volgen van de resultaten van de leerlingen door middel van methode gebonden toetsen en de resultaten uit de DMT, AVI en Spellingtoetsen van CITO.	Leerlingen die meer instructie en oefentijd nodig hebben, krijgen verlengde instructie. De leerkracht bespreekt met de ouders de situatie en geeft aan wat ouders zelf kunnen doen. Ouders kunnen worden ingeschakeld voor gerichte oefening.
3	Bij (herhaalde) uitval nemen we de Klepel, Brus en het PI-dictee af om verder te diagnosticeren.	Indien nodig wordt een individueel handelingsplan opgesteld. Daarnaast wordt vanaf groep 5 een begeleidingsplan lees-spellingmoeilijkheden of dyslexie opgesteld, in overleg met de leerling, om af te spreken welke compenserende en dispenserende maatregelen worden ingezet.
4		De criteria voor aanmelding voor vergoede diagnostiek en behandeling blijven gelden en worden toegepast. (Zie groep 4) Voor de leerlingen met EED, waarbij we een uitstroom lager dan VMBO-T verwachten, maken we handelingsplannen of een OPP met daarin de uitstroomverwachting, de te behalen doelen, het plan van aanpak en de compenserende en dispenserende middelen.

Hoofdstuk 3: De begeleiding van lees-spellingmoeilijkheden of dyslexie

3.1 Hulp bij het verhogen van de lees- en spellingprestaties.

Ook na een diagnose dyslexie of bij aanhoudende lees-en/of spellingmoeilijkheden blijft het van belang om hulp te bieden bij het verbeteren van de lees- en spellingprestaties. Deze hulp leggen we vast in een individueel handelingsplan of in het groepsdocument.

3.2 Het begeleidingsplan

Bij leerlingen met lees- en spellingmoeilijkheden, waarbij (nog) geen dyslexie is gediagnosticeerd, stellen we een begeleidingsplan lees-spellingmoeilijkheden op. Als er bij een leerling dyslexie is vastgesteld, wordt er door de leerkracht samen met de leerling een begeleidingsplan dyslexie opgesteld. In deze begeleidingsplannen staat beschreven op welke manier het onderwijsprogramma wordt aangepast. Het programma kan worden aangepast met rekenen, technisch lezen, spelling, zaakvakken, werkstukken en begrijpend lezen. In dit begeleidingsplan staat ook omschreven welke aanpassingen er worden gedaan bij toetsmomenten. Verder kan er worden aangegeven welke hulpmiddelen worden ingezet. Dit begeleidingsplan wordt steeds in overleg met de leerling opgezet en wordt opgesteld in september en indien nodig bijgesteld in februari door de leerkracht. De leerling krijgt een kopie van dit begeleidingsplan in zijn la, ook ouders krijgen een kopie.

3.3 Mogelijke compenserende en dispenserende aanpassingen

Bij de aanpassingen maken we onderscheid tussen compenserende (verlichting van de taak) en dispenserende middelen (onthefving van (een deel van) de taak). Elke leerling heeft behoefte aan andere aanpassingen. Uit het uitgebreide begeleidingsplan worden samen met de leerling die aanpassingen gekozen die aansluiten bij de behoeften van de leerling.

Als een leerling geen aansluiting meer heeft bij het reguliere onderwijsproces op groepsniveau, dan worden de volgende aanpassingen gedaan:

- De hoeveelheid van de stof aanpassen en evt leertijd verlengen i.c.m. oefenen thuis.
- Het niveau van de stof. Zodra het niveau van de leerstof wordt aangepast, wordt dit altijd vastgelegd in een ontwikkelingsperspectief. Dit gebeurt altijd in overleg met de intern begeleider en de ouders.
- Aanpassingen aan de instructie. Veel visualiseren is van groot belang.

3.4 Emotionele ondersteuning

De school probeert bij dyslectische kinderen (gaandeweg) de acceptatie en het zelfverantwoordelijk handelen te stimuleren en te ondersteunen. De leerling moet leren omgaan met de beperkingen in zijn lees- en spellingprestaties en de belemmeringen die dit (ook in de toekomst) tot gevolg hebben tijdens de verdere schoolloopbaan. In de handelingsplannen en de gesprekken met leerlingen is het omgaan met de dyslexie een net zo belangrijk aandachtspunt als de begeleiding of aanpassing van de leerstof.

Daarnaast bespreken we met de leerlingen of ze het prettig vinden om de klas op de hoogte te stellen van hun dyslexie. Kinderen kunnen bijvoorbeeld een spreekbeurt houden over dit onderwerp. De school beschikt over documentatiemateriaal rond dyslexie om kinderen in de gelegenheid te stellen een spreekbeurt te houden of een werkstuk te maken over deze problematiek. Bij de dyslexiespecialist is er voldoende informatie beschikbaar over dit onderwerp.

Veel kinderen vinden het prettig om herkenning te vinden en ervaringen uit te wisselen met andere dyslectische leerlingen. Daarnaast vinden we het als school belangrijk om de stem van de leerling te horen, zij kunnen ons goed adviseren hoe we ons onderwijs kunnen verbeteren. Tweemaal per jaar is er daarom een dyslexieraad, georganiseerd door de dyslexiespecialist. De onderwerpen die in de dyslexieraad aan bod zullen komen laten we vooral zoveel mogelijk uit de kinderen zelf komen, maar voorbeelden zijn:

- Wat is dyslexie eigenlijk, wat betekent het voor mij, wat zijn mijn kwaliteiten en waar moet ik juist extra voor oefenen?
- Als lezen lastig is, hoe behoud of verkrijg je dan toch leesplezier en hoe houden we het oefenen thuis en op school leuk?
- Wat kan school verbeteren aan de begeleiding van dyslectische leerlingen? Welke tips hebben we voor de juffen en meesters en voor het beleid op school?
- Welke tips hebben we voor elkaar als het gaat om spelling oefenen, topografie leren of vreemde talen leren?